

DE VLUCHT Ludo Laagland

Aflevering 14

Zwijgen is goud en dat leek ons dus ook het verstandigste wat wij konden doen.

“Ah! Nu hedde gij zo gene grote mond niemeer als toen de Duits nog hier was, he.”

Riep er een. “Zoude eens geen Duits lieke zingen, gij allebei daar?”

Ik kende geen Duits liedje, en de schoenmaker evenmin. Wij trachtten hun dat duidelijk te maken, maar zij geloofden het niet. Voor hen was elke flamingant een Duitsgezinde, een Pruis. Dus moest hij ook Duitse liedjes kunnen zingen.

Ik zei: “Jongens, sla me dood, maar ik ken er geen.”

“Doe ze een Vlaams zingen, dat is even erg,” riep toen een andere.

Vlaams, dat strookte meer met onze aard. En wij zongen: “De trommel slaat, de fluite gaat, de wind ontvouwt de vane...” Alle strofen achter elkaar.

“De Vlaamse Leeuw moeten ze zingen!”, riep toen een derde.

Daar hadden wij helemaal geen bezwaar tegen en wij zongen hem, al was het dan ook met heel wat minder brio dan op 11 juli.

De tekst ervan werkte echter alles behalve kalmerend op hun vaderlands gemoed, zodat er een zich oprichtte en commandeerde:

“De Brabançonne, begot! De Brabançonne gade gij zingen!”

Als overtuigde flaminganten waren wij allergisch voor dit Belgisch nationaal lied. Het hier zingen zou zoveel betekenen als wierook branden voor valse goden, d.w.z.: eer betuigen aan de franskiljonse belagers van ons volk. En dat wou ik ten allen prijze vermijden. Ik aarzelde dus.

“De Brabançonne, verdomme,! Of hoorde gij nie goed?”

“Kende gij die?” Vroeg mij stilletjes de schoenmaker, die zoals alle Belgen er slechts de eerste versregel van kon opzeggen.

Het zal u misschien verwonderen, beste lezer, maar ik, de zwarte inciviek, kende het vaderlands lied. Alle strofen ervan nog wel. Ik had het in mijn studententijd op eigen initiatief van buiten geleerd, om op bonte avonden van de K.S.A., waartoe ik behoorde, het niet te zingen, maar te declameren. Bij elke zin een gebaar makend. Probeer het zelf maar eens.

“Juicht, Belgen, juicht!” (handen omhoog steken), “In brede volle akkoorden” (pianospelen imiteren), “Van Haspengouw tot aan het Noordzeestrand” (van de ene kant van de scène naar de andere stappen), “Van noord tot zuid langs Maas- en Scheldeboorden” (naar de boord van je hemd wijzen), “Nooit zal men ons een morzel grond ontwringen” (dweil uitwringen), “Geen slavenjuk wordt ooit ons aan gevijzeld” (schroef aandraaien), enz. enz.

Het was niet van de meest spirituele humor, maar het had effect op studentikoze samenkomsten. Op de plaats en in de situatie waarin ik mij nu bevond, kon ik het

echter niet zo uitbeelden. Dat zou mijn dood betekenen. Slapende honden mag men immers niet wakker maken.

“Vooruit, De Brabançonne!”, riep er weer een.

Ik trachtte uit alle macht aan deze opdracht te ontkomen en vroeg: “U bedoelt toch het vaderlands lied?”

“Ja zeker, het vaderlands lied! Of wat denkt ge?!”

”Ja maar, heren, u weet toch zo goed als ik dat het vaderlands lied alleen maar gezongen of gespeeld wordt op vaderlandse plechtigheden, op 11 november o.a. in een kathedraal of bij het graf van de onbekende soldaat, maar niet in de omstandigheden waarin wij ons nu bevinden.”

Voor dit patriottisch argument waren zij echter niet vatbaar. Integendeel.

“De Brabançonne, begot!” schreeuwde diezelfde weer, terwijl hij recht kroop op zijn brits en zijn geweer op ons richtte. “Ge zult hem zingen, of anders schieten wij u kapot!” En om ons, bij wijze van spreken, in gang te duwen, zette hij het lied zelf aan: “Juicht, Belgen juicht in brede volle akkoorden, te-reire-rei-teire-reire-reire-rei-e-re, tereire-rei, te-reire-reire-rei-e!” Toen viel hij stil. Lijk een auto die plots zonder brandstof valt. Hij kende te tekst zelf niet, de goeie patriot!

Dit te constateren werkte plots zo aanstekelijk op mij dat ik rechtstond en alle strofen achter elkaar uitgalmde. Onder de tweede strofe waren ze allen reeds terug gaan neerliggen en op ’t einde van de derde lagen ze met hun ogen dicht, van schaamte, zogezegd te slapen.

Ik nam mijn holleblokken, stiet mijn kameraad even aan en zei: “Kom, makker, we zijn weg.” De deur van het wachtlokaal stond nog open en daarachter was de gang naar onze cellen. De kaarters sliepen wel niet, maar zij dachten wellicht dat zij er toch ten minste één verkeerde hadden aangehouden.

Eenmaal in mijn appartement terug, tussen mijn twee strooien planken, voelde ik in mijn schouder weer de pijn van die steen enkele dagen geleden, maar ik bedankte de hemel, dat het “nationaal zangfeest” zo goed was afgelopen.

Iedereen hier raakte er echter niet zo goed af als wij twee, en het was, zoals wij reeds gezien hebben, niet enkel na het invallen van de duisternis dat er gefolterd werd.

’s Anderendaags in de voormiddag, toen wij in de waszaal stonden, kwam er een jongen binnen die ze een uur voordien uit zijn cel hadden gehaald voor “ondervraging” (Het was een met doodsangst en wanhoop geladen woord, dit laatste).

Niettegenstaande het een dorpsgenoot en oud-schoolkameraad van mij betrof, en ik hem daags voordien nog had gezien, herkende ik hem niet. Zo was hij toegetakeld. Toen hij o.a. na voor de zoveelste keer bewusteloos te zijn geslagen, terug bij kennis

kwam, hadden zijn beulen hem geblinddoekt en gezegd dat hij nu gefusilleerd ging worden. Hij had om een priester gevraagd, maar die werd hem geweigerd, omdat hij onder de oorlog al genoeg pastoors had gezien, zo zeiden zij. Ze hadden hem dan ergens in een hoek van de citadel tegen de muur gezet en hun geweren een halve meter boven zijn hoofd leeggeschoten. De steenslag hing nog in zijn haren en op zijn kleren.

Het was een paar nachten rustig geweest. De “bende van vier” had zich een tijdje niet laten zien, zodat wij wat slaap hadden kunnen inhalen. Maar op een late avond hoorden wij de ondervragers in de gang weer arriveren en de cowboy tot zijn drie kornuiten roepen: “Kom, jongens, we gaan verderop in de gang nu eens beginnen. Die laatsten hun smoel hebben wij nog niet gezien.”

Het werd plots warm voor ons. Heel warm. Want zij hielden vlak naast mij, bij de Rik halt.

Rik was een knokige vent van een meter tweeënnegentig. Een lers type: bleke huid, rosse haar en dito sproeten. Maar een echte Uilenspiegel. Daarbij onverstoorbaar als een kerktoren en vindingrijk als een vos. Een sociaal voelend flamingant, idealist van het zuiverste goud... en een uitstekend trompettist.

Zonder kloppen schoven zij de grendel opzij en openden zijn celdeur. Rik stond er vlak achter, als een boom, hen op te wachten. Zó hadden zij hier nog nooit iemand zien staan. De meesten lagen op hun strozak te rei-eren van de schrik.

“Kom binnen, makkers” zei de “gastheer” opgewekt, toen hij hun aarzeling merkte.

“Kom binnen, hier hoeft ge niet te werken, pakt 'ne stoel en trakt e wat.”

Zij waren een beetje uit hun lood geslagen door die zottigheid. Er stond trouwens geen stoel.

“Tut-tut-tut,” zei één van de bokkers, “gene zwans hier!”

“Allee, mannen, doe nu niet zo serieus,” antwoorde Rik. “De oorlog is gedaan. Ge hebt toch tijd. Toe, pakt 'ne stoel.”

Zij voelden instinctmatig dat zij hier voor een speciaal geval stonden. Maar zich een beetje herstellend van de eerste verrassing, vroegen zij brutaal en op de man af:

“Waar zijde gij bij geweest, lelijke zwarte hond?!”

Het was de klassieke vraag. Een van de eerste die aan een inciviek in gevangenschap werd gesteld. En het klassieke antwoord was: “Ik ben nergens bij geweest, mijnheer.”

Welke normale mens zou zich trouwens tegenover zo'n onmensen zelf durven te beschuldigen?

wordt vervolgd